

„szabadon lepedett széjjel,
napot álmodozott éjjel,
egy arasznyi volt világa,
mégis tündérvárba hága
porban húzott grádcison”
(Katona József)

II. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

TRIA

KULTURÁLIS MELLÉKLET

„Városunk ily lelkes nemzeti örömnepnek soha tanúja nem volt...”

Ünnepre készülünk. Nemzeti ünnepek ugyan, de sokunknak csak-csak olyan megélt, mint egy családi esemény. Ezekre pedig megkülönböztetett figyelmet fordítottunk. A mostani a szokotnál is nagyobb várakozás előzi meg, egy különös várakozás ragyogtatja át, hisz a nagy esemény 150 évfordulóján fogjuk emlékezni. Csak nem jusson arra a sorsra, mint a centenáriumnak, amelynek várt ragyogásait a diktatúra komor fellegéi már erősen beárnyékolják, és eszérvadoknál szülő ünnepek egy tar kiserlet elfogadásához próbáltak kisajátítani! Meri sándra szándékát ma is kétségek nincsenek. A márciusi fordalmi kétségrelend mindenekelőtt Pestek és a 40-as ifjúságnak köszönhetők. A magyar polgár átalakulás előkészítése, a modern magyar állam megteremtése, majd a kivívott eredmények megvédése viszont rajta kívül nemcsak az országgyűlésnek, hanem az egész városnak is az érdeke. Tehát ez esetben ha Pestet mondunk, az egész országot értjük. Ha a pesti ifjúságot csodáljuk, az egész ország áldozatkész és hazafias lakossága előtt tiszteljük. Ezért semmiképpen sem melléltan eljárás, ha a jeles évforduló alkalmával az az idézőfélle a magyar rezonánst a vidék, illetve annak egyik jelentős települése a maig és méltán csodált pesti eseményekre.

Ez a tavasz a fiatalág volt. Városunkban is számtalozó szerephez jutott. Még 17-én délután a „helybeli Ref. Fő lakóiban tanuló ifjúság azon kívánságát nyilvánítván, hogy ezen község lelkészeinek csatlakozása jeltül a Fő lakóiban nemzeti lobogókat szándékok kintenni, s ha vallyon az Előjárású hasonló zászlót ki tűzni fog, e tudni kívánják.” Mivel a honatyaik egyetértettek az ifjúság céljaival, a város házára is közkívánattal köveket kellenek. Nemzeti lobogó rendelkezett kintenni, de a iméletlen leszokottak, hogy „mondni félretek elhatározására a lakosok érteitlen rendelkeznek, hogy a fenntartott nemzeti kivantak csak bekes után a Torvényhozás által közöltek el-

retni, nem pedig erdszaklat dleib lepletni.” A fiatalok juttatnak szöhoz aznap délután is, amikor egy csoportjuk a tanácsülésen megjelölve felajánlotta közreműködésüket a közrend fenntartásában. Javaslataira birtelenében három jelenlévővel szerkesztették a felirást: „Allo! Allok! A lelkesedés jelen kor-szakában a netán lehető kikötések megátárára ideiglenesen a helybeli tanács és Választott Közbőség rendelkezése alá adjuk magunkat.” A három jvet a következő egy-két nap alatt 164 fő írta alá. Az első közt volt Gyenes Mihály mérnök, Homok János jegyző, Csányi János tanácsnok, Karácsonyi Zsigmond választott polgár.

Az ünnepi hangulat ezzel nem ért véget, sőt ezután lépett ki igazán az utcára is. Másnap már „Messe Konstantin görög kereskedő feljegyzése szerint: „A köz népek mejjükre, kalapjukra fűzött selem-ből tömött nemzeti koszorúkat hordoznak Kecskeméden a papok, piaristák, barátok és fő emberek.” A márciusztra 3 ezer példányban hirdetésnyit adott ki, amely illkörtzi a lakosság állást foglalását is: „...főbb századok óta emésztődik a magyar közép szívében azon óhaj-tás, valha ezen erdő dicőségű hazá-nak minden egyes lakói magukölönbség nélkül a törvények előtt egyenlők, a hazának minden köz-terét egyenlően viselők, s annak községűdegen egyaránt segítők lennének a törvény hozzászólásánál.”

Késztelen tehát, hogy Kecse-méden a polgár társadalom megújul-tására irányuló programjain minden jelentős társadalmi rétegben nagy visszhangot ébresztett. A vilá-gi és az egyházi értelmiség ver-tékei egyetértéssel a közép száza-ra mind érthetőben tenni a köve-lésnek tömör megfogalmazását Gyömrői Frigyes több okláltu ter-jedte verése szerűe a 12 pontozó fű-zött meggyarizást. Csányi János tanácsnok és Kovács József főjegyző a főszóvaléseken elemeltek, mit-jelenben a város lakói számára a tan-csamy követelés valóm válnak.

A fordalom vívmányainak megtartásához kellő erőre. Egy-ke-re szervezete volt szükség. Ekkor pedig önálló magyar hadsereg nem létezett. Ezért vált nemzeti ügyge a nemzetiörs létróházása és meg-szervezése. Pestifők a szorgalmaz-tással felállították, mivel ez volt az a polgári szervezet, amelyen ke-zesztől a nem kiváltságos társadal-mi csoportok már az első napokban a tényleges hatalom részeseivé vál-hattak. Bathányi Lajos miniszter-elnök is első leveleiben ennek a szervezethez a megformálást tar-totta szükségesnek. „Városokban s népből helyeken a vagyonos oszt-ályból oly óráig alkottunk, mely ma együttartással által a személyes vagyongyönösök fenntartani képes legyen.” Kecskeméti polgári ér-velésében a városnak mind-nyire német becsülettel polgárok, a-helyben belüli legelőzörsököz-nek találattott egy választmány ki-aldésa a jelenlévők közül.” Ez a grémium már a következő napon el-kezdte és előkészítette rendi szabályait. Ilyen figyelmre mel-let, hogy nemcsak a vagyonos pol-rogok gondoltak. „Felszólított minden népből és rangú polgár, hogy tartza hozzájárulását a léte és esend fenntartásához sze-mélyes ördök által hozzájárulni.” A szabályai egy újabb pontja je-lezte, hogy nem ekkorán van szó, a vagyon megőrzéséről, s tel-jesen mellőzni kívánják: „egy e

NEVSORA
AZON
ÉRDÉMES KISKÖZMÉNYI POLGÁROKNAK,
KIK A HAZA OLTALMÁRA
ÖNKÉNT TÁBORBA SZÁLLOTTAK
K. Kovassgyó részéről.

1 Antal Péter, segéd, úrnász	20 Kics Köhler, önköze	40 Széles György, tanácsnok, úrnász
2 Kics János, gazdák	21 Kics József, birtokos	41 György István, úrnász
3 Daria Pál, gazdák	22 Kovács János, segéd	42 Székely István, úrnász
4 Marosy János, úrnász	23 Kovács Gábor, úrnász	43 Székely István, úrnász

• Honvéd-táborzás.

szébből a városháznál megnyitott, sőt gúson is hordozták aláírású levele minden becsülettel polgár a választmány tudával és megvizsgálása mellett ezred oadhatja. Ez a meggyarizás, amely több mint figyelemre méltó, a későbbi helyi események ismeretében távolról sem vélelir.

Kecskeméti főbírója már március 27-én értesítésem jeltelenbe a me-gyári állapottat, hogy városban az első napig csaknem ezren ittiek a a körözött íveket. Jelentő a köz-hangulata a város kiváló nyomd-szárak, Székely Károlynak a me-gnyitokozása, aki kinyitván, mi szerint az itt állakuló nemzeti örs-egység állani színté polgári köte-lésének tartani, de mivel rösz hal-álása miatt arra alkalmatlan. Itt kö-zött pedig egyik sincs ide háza a hely-let. A helybeli örsereg részére kell nyomtatványok előtől nélkül el-kezdésére által kívánja hazafüli buz-galmát kintatni. „Egyeszer mind pedig a vasárnapi díszmenetben se-gítségével együtt saját zászlóját által csakozást megemgemi ken.”

Ilyen léghözök a nemzetiörs fel-kezdése csakúgy ünnepélyesen rölmények mellett történtek. Ezt a választmány külön tervei készített erre az alkalomra. „Eld-özött a tanuló ifjúság fogja érdekelni a Szászott, azután az első fog szö-kozlott tartani, s ekkor történt az esküvés. Eskü után az első a szök-ök, ekkor az ifjúság a Him-nusz énekelt és egy megfogott tar-tani a Székelyi induló mellett.”

Ez a vasárnapi erő az esemé-nyek között nemzépünepélyt tet-tek: városi máj nyolcz ezer, min-denkinek megjelent. Fejezők ki írának nagybeszélésükben, mert együtt és önfeletlen tudtak örülni annak a választásnak, amely távolról meg egy forma szabadság és egyforma lelkületűség hozott mindenekelőtt. Hajsztok fejezők egy emléke előtt akik nemcsak lelkészek és ünne-pleni tudtak, de hajlandók voltak életük köckerátadásával, sőt feláldoz-ással megadni a törvény rendet, amely a társadalom tagjainak birto-sította egyéni érdekeit is. Ők megtekint mindent, amit ember szá-ból és méltóság megörzése érdekében megtehet. Bár a fullerő öket is le tudtunk verni, helytállók, eszmiekivel való ragaszkodással miként akiri is, most is méltán öb-rezt nem máli nagybecsűllet és rokonszenv irántik.

„Tisztelegünk most előttük, akik azonnal fel tudták ismerni a politi-ka változások irányát és jelenlő-ségét tanulni tőlük, akik az ellen-támasz során nem hirtők vissza nyakukra azokat, akikől menekül-ni kívántak, hanem újabb és újabb anyagi áldozatok vállaltak, és igar-nyakul fegyverrel is hajlandó vol-tak megvédeni. Fejezők ki írának nagybeszélésükben, mert együtt és önfeletlen tudtak örülni annak a választásnak, amely távolról meg egy forma szabadság és egyforma lelkületűség hozott mindenekelőtt. Hajsztok fejezők egy emléke előtt akik nemcsak lelkészek és ünne-pleni tudtak, de hajlandók voltak életük köckerátadásával, sőt feláldoz-ással megadni a törvény rendet, amely a társadalom tagjainak birto-sította egyéni érdekeit is. Ők megtekint mindent, amit ember szá-ból és méltóság megörzése érdekében megtehet. Bár a fullerő öket is le tudtunk verni, helytállók, eszmiekivel való ragaszkodással miként akiri is, most is méltán öb-rezt nem máli nagybecsűllet és rokonszenv irántik.

Iványosi Szabó Tibor

A különböző megyék nemsi ifjúsága már az egész reform-korszak idején, az 1825-től kezdve, rajongott a szociális reformokért, és éppen olyan „nemzeti érdelemben” gondolkodott, mint az akkori pesti vagy pozsonyi ifjúság. Voltak megyék, melyek ifjúság egy részét Pozsonyba küldték, hogy segítsenek az ottani fiataloknak a reformmozgalmak terjesztésében és megvalósításában, továbbá a konzervatív Kévtelések elutasításában. A magyar nyelv ipolása és terjesztése érdekében – ami akkor természetesen a reformkorszakkal összefüggött – több megye ifjúsága alapított speciális egyesületeket. Így például már az 1825–1830-as években létrejött Négrád vármegyében egy Nemzeti Intézet, amelynek célja a magyar nyelv

terjesztése a nem magyarok, főleg a német magyar pap-nások körében. Ez az intézet, tulajdonképpen inkább egy gyűlésintézet, célul tűzte ki magának, hogy alkossanak egy magyar tanító-lanár-képző in-tézményt. Addig azonban, amíg ezt az intézményt pénzhiány következtében nem tudták megvalósítani, elhatározták, hogy azokat az iskolai tanítókat és tanárokat, akik magyar nyelvű szövegeket és magyar nyelven oklattak, ajándékokkal s fizetések kintenni. Ebből a célból röviddel meg is indult a fátalásg körében a gyűjtés. Ennek az intézménynek egyik ve-zető személyisége Sreter János,

egy 20 22 éves fiatal magyar ember volt. Mellette voltak még számosan, akik később is nagyok a megyei polgárléban, hanem a nemzeti-országos po-lgárléban is jelentős szerepet játszottak. (Kubinyi Ferenc, Fráter Pál, Kubinyi Áposton stb. – valamennyien liberálisok voltak.)

A fiatalok alapították Győr-ről egy Olvasószövetséget is (szó szerint. Olvasógycsületet). Ennek az egyesületnek tagjai megjelentek a megyei gene-rálkongregációkon, és vitát folytattak a hivatalos megyei

szervekkel, mégpedig ún. „ultraliberális” szellemben – amin azt a bécsi titkosszolgálat többször ismételte. Amint a titkosszolgálat jelentéséből meg-tudható, az egylet szervezette már 1839. március 24-én egy jelentős bűli, amelyben mindenki magyar díszruhában je-lent meg. Mindez vonatkozik az akkori és ottani kolostori tagokra is.

A megyei ifjúság egyetkezt a választásokon a liberálisok kal tartani. Így például Komá-róban a nemsi ifjúság szerve-zett a megyei gyűlés alkál-

mával egy nyilvános demon-strációt, zenekari kísé-rettel. Ilyen eset többször is előfordult, és ez a lelkesedés egyre in-kább magával ragadta a töme-geket is, sőt a részvevők kö-zött volt a helyi garnizon né-hány magyar tisztje, akiket azonban később lejárattak.

A kormányvezetők autó tar-tak, hogy a kormányi demon-strációk, a megyei mozgal-mok mindentel megismétlő-dnek. Az ifjúsággal szemben azonban nem tudtak semmi sem tenni. Egész sor titkos je-lentés szült a megyei ifjúság tüntetéseiről, különböző he-lyeken.

Mint említettük, az erős nem-

zeti értes, a nacionalizmus, a nyilvános ifjúságnál éppen így megvolt, mint az országgyűlési ifjúságnál. Nagyváradon megalakult ebben az időben egy „veszélyes”, főleg fiatalokból álló szervezet (tagjai diákok, kézművesek és néhány fiatal értelmiségű volt). Ezek elhatározták, hogy azokat, akik nemzettel beszélnek, elszigeltek a többiekől; előfordult még az is, hogy egyeseket az utcán irányítottak. A már említett bécsi titkosszolgálat ember, Ferenc, aki egyben a magyar reformkorszak poli-ka életének egyik legjobb ismerője volt, rámutatott a magyar nyelv előretörésének várható következményeire.

Az ún. vármegyey generálkon-gregációk az ifjúsági brosszort volt az, amely a gyűlést (Folytatás a 13. oldalon.)

REVÉSZ LASZLÓ A fiatal Magyarország

gy 20 22 éves fiatal magyar ember volt. Mellette voltak még számosan, akik később is nagyok a megyei polgárléban, hanem a nemzeti-országos po-lgárléban is jelentős szerepet játszottak. (Kubinyi Ferenc, Fráter Pál, Kubinyi Áposton stb. – valamennyien liberálisok voltak.)

A fiatalok alapították Győr-ről egy Olvasószövetséget is (szó szerint. Olvasógycsületet). Ennek az egyesületnek tagjai megjelentek a megyei gene-rálkongregációkon, és vitát folytattak a hivatalos megyei

mával egy nyilvános demon-strációt, zenekari kísé-rettel. Ilyen eset többször is előfordult, és ez a lelkesedés egyre in-kább magával ragadta a töme-geket is, sőt a részvevők kö-zött volt a helyi garnizon né-hány magyar tisztje, akiket azonban később lejárattak.

A kormányvezetők autó tar-tak, hogy a kormányi demon-strációk, a megyei mozgal-mok mindentel megismétlő-dnek. Az ifjúsággal szemben azonban nem tudtak semmi sem tenni. Egész sor titkos je-lentés szült a megyei ifjúság tüntetéseiről, különböző he-lyeken.

Mint említettük, az erős nem-

